

NÉMETH MARCELL

**"Az én kis falum"
public art pályázat**

Cím: Út

KONCEPCIÓ

„Mintha sosem szívtak volna egy levegőt, olyan meg nem történt lesz ez az együttlét; üres út, egyike a kényszerű, számtalan üres utaknak. Márpedig nincs félelmetesebb az ürességnél.”¹

„Gyümölcsstermő Szent Szadát” – ahogy régen a budapestiek nevezték – már közel húsz éve az M3- as autópálya köti össze a fővárossal, melynek következtében a község a Budapesten dolgozók monoton ingázásának egyik pólusává vált. A szocializmus idején ugyanis a Budapestiek könnyen juthattak telekhez a környező településeken, így Szadán is. A rendszerváltás után nem sokkal az emberek nyugodt környezetre vágytak, így a külső részeken vásárolt telkeik egyre inkább állandó lakhelyeiké váltak, s az állandó utazást választották. Mára ez a fajta „városból kivonulás” jelenséggé vált, s egy újjazdag réteg presztízsügyévé nőtte ki magát. A pályázatra szánt munkám egy szoborba öntött, csendes-hangos figyelemfelhívás Szada különös miliójének megőrzésére.

Jelenlegi terveim alapján az autópálya egy darabját mintázom meg, hogy annak minden fizikai, esztétikai és szellemi asszociációs lehetőségét egyetlen vaslemezből sűrítve pillanatnyi „megállásra” késztessem az itt élő és az ide kiköltöző embereket. Ez a munka ugyanakkor korábbi gondolatvilágom folytatásaként egy újabb állomást jelent műveim sorában. Személyes indíttatás vezetett ezeknek a műveknek a megformálására. A faluból Zuglóba költözve magam is szembesültem a „bejárás” minden előnyös és kevésbé előnyös aspektusával. A korábbi, vaslemezből készített alkotások belső tereket ábrázoltak, a faluból a nagyvárosba való rendszeres utazást követően fogalmazódtak meg bennem. A közlekedési eszközök belsején túl az aluljáró ijesztően egyedi atmoszféráját ragadtam meg a fémek érdekes fényviszonyaival, páratlan patinajátékával.

A mostani alkotás már kilép a belső térből és a külsővé válás útján valóban a külvilágból meríti témáját. A szobor egy hajlított vaslemezen húzódó, sávokra tagolt utat jelenít meg, amelyet középen egy híd egyre távolodó korlátai szelnek ketté. Az ábrázolt utat semmi nem jellemzi, nem teszi egyedivé vagy megjegyezhetővé, emlékképpé; sem bokor, sem kilométerkő, sem más. Ez az út számomra az elidegenedés macskakövei nyomán a teljes személytelenséghez vezet. Maguk a szadaiak is érzik ezt, hiszen értő fülekre és szemekre találtam terveimmel a község lakói körében, ezért bízhatom abban, hogy munkám nem csupán néhány napra, hétre szól, hanem hosszabb időn keresztül foglalhat el fontos helyet Szada „életterében”. A falu a fővároshoz való közelsége ellenére a nyugalom és a csend szigete. Nem hiába szeretett bele Székely Bertalan is ebbe a sajátos, vonzó légkörbe olyannyira, hogy saját műtermet terveztetett Schulek Friggyessel. Ez a műteremház ma a falu pezsgő életű

művészeti központja. Mindez mutatja, hogy Szada lakói korántsem érdektelenek az őket körülvevő környezet formálásának, megőrzésének kérdésében. Az uniós pályázati pénzből épülő kerékpárút is azt mutatja, hogy a szadai emberek fenntartják és ápolják a falu hangulatának, személyességének igényét.

A mindennapos nehézségek azonban gyakran elhomályosítják ezt a fajta esztétikai aktivitást. A lakók egy része a fővárosban talál munkalehetőséget, így nap, mint nap kénytelen autóba ülni, s feszített tempóban hajtani az autópályán oda és vissza. Mert időnk az nincs. Megálló sincs. A lakók másik része már eleve a városban dolgozik, de annak zsúfolt bűzét elviselhetetlennek érezve kicsit messzebbre költözik. Mondjuk Szadára, ahol még élhetőbbnek tűnik az élet. Mármost az a kevéske idő, amit nem a munkahelyen és nem az autóban ülve töltünk. Kénytelen mindenki autóval járni, mert a tömegközlekedés, a gyalogos és biciklis utak nem kevés kívánnivalót hagynak maguk után. Az autópályán mindenki a maga járművében ül és vezet. Azt hihetnénk, hogy a volán mögött kitágul a tér és miénk lesz a világ. Épp ellenkezőleg. Egy kicsiny, mozgó dobozban nyomorgunk órákig, míg megérkezünk a kiszemelt állomáshoz. Szemünkkel érzékeljük a többi járművet, látjuk a benne ülő embereket, ugyanakkor azonban tudatában vagyunk annak, hogy a másik emberrel való személyes kapcsolat kialakításának lehetősége teljességgel kizárt. Az autópálya rideg tere az emberi kapcsolatok legmeredekebb szakadéka, amelyen olykor átvezet egy híd. Ennek korlátját szorítva átsétálhatunk az út felett, de vajon hová jutunk a végén? A válasz egyszerű: az út másik oldalára, amely tökéletesen megegyezik az előző oldallal.

Az önálló individuumok idegenségét, az autók és pályák monotonitását kiválóan érzékelteti az anyag, amelyből a munkám készül. A modern világ urbanizációs hajszájának veszélyei, amelyekkel szembe kell néznünk, analóg módon felelnek az időjárás viszontagságaira, melyeknek a kiállított munka is ellenállni kénytelen. A rozsdásodó vaslemez és koracél külső- belső változásai ennek megfelelően azt a folyamatot jelképezik, amely magában az emberben játszódik le az említett városiasodás megállíthatatlannak tűnő térnyerésének következtében. Folyton úton vagyunk, úttal találkozunk. Az „útban levés” végeláthatatlan folyamatában nekünk magunknak kell kijelölnünk azt a nyugvópontot, ahová újra és újra megérkezhetünk, hazaérhetünk. Szada ez a nyugvópont.

Az autópálya két végén a falu és a nagyváros áll. Az alkotásomon ezek azonban nincsenek kijelölve. Ki- ki maga találja meg a maga helyét ezen az autópályán. Szada lakói és az alkotást szemlélők a műről feltekintve a falu házait, utcáit és az itt élő embereket látják, s tudni fogják, hogy dacolva a város zakatoló nyüzsgésével óvnunk kell a benne rejlő értékeket: az embert emberhez fűző közvetlen kapcsolatot, a személy fontosságát, az otthon érzését.

¹ Jókai Anna, Az együttlét, Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 12.